

Patrycja Lipold

Akademia Sztuki Wojennej

Polskie i niemieckie jednostki specjalne w policji – przyczynek do analizy porównawczej

Bezpieczeństwo w Polsce oraz Niemczech należy do tematów, które przykuwają coraz większą uwagę w dyskursie i debacie w społeczeństwie, polityce oraz nauce. Bezpieczeństwo stało się dla nas coraz ważniejsze, czujemy się bez niego jak bez powietrza, skupiło naszą uwagę, nasze starania i stało się debatą nie tylko polityczną, ale także debatą społeczną, do czego przyczynili się *nomen omen* terroryści. Pojęcie bezpieczeństwa od zakończenia konfliktu Wschód–Zachód zmieniło się. Wówczas skupiano się na rywalizacji pomiędzy dwoma państwami i utrzymaniu terytorialnej jedności (co widoczne było także w Niemczech). Po 1989 roku bezpieczeństwo oznaczało staranie się o zachowanie socjalnej ochrony społeczeństwa oraz ochrony przed katastrofami naturalnymi. Głoszono koniec historii i tryumf demokracji, jednak wydarzenia z 11 września 2001 roku przekreśliły mrzonkę życia w pokojowym świecie i stworzyły system bezpieczeństwa „post-post-zimnej wojny”¹.

Polityka bezpieczeństwa polega nie tylko na bronienu społeczeństwa, ale także na aktywnym działaniu i kształtowaniu środowiska tak dalece, jak tylko się da, aby móc ochronić to społeczeństwo przed niebezpieczeństwem. Źródłem niebezpieczeństw mogą być jednostki lub grupy osób bezpośrednio stosujące agresję lub kształtujące negatywne zmiany w otoczeniu poprzez skutki pośrednie, jak katastrofy naturalne, choroby czy pandemia. Przez politykę bezpieczeństwa rozumie się taką politykę, która z jednej strony kreuje zdolność kontrolowania środowiska i otoczenia po to, aby wyeliminować agresję oraz

---

¹ S. Böckenförde, *Die Veränderung des Sicherheitsverständnisses*, w: S. Böckenförde, S. B. Gareis (red.), *Deutsche Sicherheitspolitik. Herausforderungen, Akteure und Prozesse*, Verlag Barbara Budrich, Opladen & Farnington Hills 2009, s. 11.

bezpośrednie efekty zagrożeń, oddalić je lub do nich nie doprowadzić, a z drugiej strony ma wpływ na rozwój wydarzeń, następujących bezpośrednio po zaistnieniu zagrożenia. Mamy więc do czynienia z krzewieniem działań, których celem jest jednocześnie ochrona i niszczenie negatywnych skutków działań zagrażających zdrowiu lub życiu ludzi.

Centralnym aktorem polityki bezpieczeństwa jest państwo terytorialne, które charakteryzują trzy elementy: terytorium, naród oraz przemoc. W polityczno-prawnym systemie przemoc jest elementem ujętym w reguły prawne, jest egzekwowana i sankcjonowana. Ma służyć utrzymaniu bezpieczeństwa i spokoju w państwie w wymiarze nie tylko fizycznym, ale także świadomościowym: „są służby, które dbają o to, abym był/była bezpieczna”. Bezpieczeństwo bowiem rozpatrywać można jako jedną z głównych potrzeb człowieka, a wewnętrzne poczucie bezpieczeństwa ma istotne znaczenie dla prowadzenia wartościowego i sensownego życia. Zdaniem socjologów: „Jeśli odczuwamy lęk, już padliśmy ofiarą przemocy”². Już dzisiaj – jak zaznaczono wcześniej – siły oraz polityka bezpieczeństwa tak w Polsce, jak Niemczech skoncentrowane są nie tylko na przeciwdziałaniu przestępczości, ale właśnie na zapobieganiu sytuacjom niebezpiecznym. W rzeczywistości ważne jest wewnętrzne poczucie bezpieczeństwa³, ponieważ długotrwałe odczuwanie lęku może prowadzić do zachwiania równowagi psychicznej nie tylko jednostki i społeczeństwa, ale także do pogorszenia ich kondycji fizycznej – tych dwóch elementów, które wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Z kolei bezpieczeństwo jako wartość ściśle wiąże się z występowaniem w społeczeństwie takich zjawisk jak: przestępczość, nieprzystosowanie społeczne, dysfunkcyjność zachowań, zachowania dewiacyjne, demoralizacja⁴. Jako wolna jednostka każdy z nas ma prawo do działań świadomych i dobrowolnych, działania te jednak powinny zawsze być zdeterminowane zachowaniem etycznym. Sąd etyka odgrywa tak ważną rolę i funkcję w wychowaniu młodego człowieka. Bardzo ważne jest, aby dzieci, a potem młodego człowieka uczyć odróżniania tego, co jest dobre, a co złe i wyznaczyć jasną granicę pomiędzy tymi dwoma biegunami, aby potem w przyszłości ta jasno wytyczona granica pozwalała dorosłemu człowiekowi ukształtować właściwą postawę moralną. W dzisiejszych czasach relatywizm zbiera ogromne żniwo, prawie każdy fakt jest interpretowany z wielu punktów widzenia, a w ten sposób można zatrzeć właściwe rozumienie danego czynu – jest to niebezpieczne nie tylko dla jednostki, ale i dla całego społeczeństwa. Tej doniosłej roli nauczania, tego, co jest dobre, i tego, co jest złe, nie doceniają rodzice i w każdym prawie społeczeństwie zaobserwować można efekty tego zaniechania. Słowo „tolerancja” zrobiło zawrotną karierę, bo miało służyć zdobyciom demokracji, ale tak naprawdę stało się jej więźniem. Dzisiaj policja promuje hasło: Zero tolerancji. Chętnie chodzimy do kina, aby oglądać filmy o superbohaterach, którzy potrafią przeciwstawić się złu, a w życiu codziennym jesteśmy nieporadni i nieśmiali i w sytuacjach niebezpiecznych nie potrafimy zareagować.

Dodatkowym czynnikiem obciążającym własne poczucie bezpieczeństwa jest postęp techniczny, za którym coraz trudniej nadążyć, ma on nie tylko dobre strony⁵, ale też

² B. Hołyst, *Bezpieczeństwo. Ogólne problemy badawcze*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014, s. 38.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem, s. 57.

⁵ Ibidem, s. 281.

negatywne i te dotyczą właśnie krajów, które dopiero znajdują się na drodze cywilizacyjnego rozwoju. Niestety, rykoszetem ich skutki odczuwane są także w krajach wysoko rozwiniętych. Rosnąca alienacja społeczna, nienadążanie za nowinkami technologicznymi, zostawanie w tyle, a co za tym idzie – wyobcowanie przy poczuciu własnych niewykorzystanych możliwości rodzą sytuacje, kończące się atakiem terrorystycznym. Rzesze młodych ludzi, przede wszystkim mężczyzn, którzy rosną i dojrzewają w krajach, gdzie ich potencjał nie może być właściwie wykorzystany, kierują się ku ortodoksyjnemu wyznaniu religii i zмирzają w kierunku celów zupełnie z nią niekorespondujących, czyli do ataków terrorystycznych. Zwraca na to uwagę także papież Franciszek, który w liście *Misericordia et misera*, ogłoszonym w dzień po zamknięciu obchodów Roku Świętego Miłosierdzia, 20 listopada 2016 roku, napisał, że w obecnym świecie, zdominowanym przez technikę, jest coraz więcej różnych form smutku i samotności, w które popadają także ludzie młodzi. „Przyszłość rzeczywiście zdaje się być zakładnikiem niepewności, która nie pozwala na osiągnięcie stabilizacji” – dodał⁶.

Jak podkreślają eksperci, ataków terrorystycznych należy spodziewać się wszędzie i o każdym czasie – jest to cecha charakterystyczna dzisiejszych czasów. Na chorobę trawiającą dzisiejsze społeczeństwa, jaką jest terroryzm, nikt nie znalazł lekarstwa, nadal na nie czekamy. Ta jednak rzecz, od której możemy zacząć, to poprawa własnego bezpieczeństwa wewnętrznego i zadanie to jest priorytetem specjalnych jednostek policji zarówno w Polsce, jak i w Niemczech.

Jednostki specjalne w Niemczech

Niemieckie cele polityki bezpieczeństwa, mające odniesienie do porządku światowego, zostały określone w *Wtycznych polityczno-obronnych*, przedstawionych przez Ministerstwo Obrony i określono je w następujący sposób: tworzenie wspólnego porządku świata, w którym międzynarodowa polityka jest rozumiana jako stały proces, bezustanne rozwiązywanie konfliktów i porównywanie narodowych interesów różnych państw⁷.

Powyższe cele mają być osiągnięte przez następujące instrumenty:

- wzmocnianie multilateralnego systemu, przede wszystkim ONZ i jego monopolu stosowania przemocy; normatywny multilateralizm jako metoda oraz cel;
- zwalczanie konfliktów środkami pokojowymi w ramach rozszerzonego pojęcia bezpieczeństwa, w ostateczności użycie instrumentów militarnych;
- nieprolifercja broni masowej zagłady, a propagowanie rozbrojenia;
- zwalczanie terroryzmu oraz jego źródeł;
- wzmocnienie prawa, wspólne regulowanie stosunków międzynarodowych;
- współpraca rozwojowa oraz międzynarodowa polityka środowiskowa i dążenie do stworzenia jej globalnych struktur politycznych;
- wspomaganie regionalnej stabilności⁸.

⁶ Lista apostolski *Misericordia et misera*, <http://episkopat.pl/list-apostolski-misericordia-et-misera-pelny-tekst/> (dostęp: 23 listopada 2016).

⁷ M. Staack, *Normative Grundlagen, Werte und Interessen deutscher Sicherheitspolitik*, w: S. Böckenförde, S. B. Gareis (red.), *Deutsche Sicherheitspolitik...*, s. 45.

⁸ Ibidem, s. 46.

Multilateralna współpraca ma opierać się na następujących instytucjach:

- Unia Europejska jako podstawowe ramy działania niemieckiej polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa; wzmocnienie Unii jako zdolnego do działania, liczącego się aktora stosunków międzynarodowych;
- ścisła współpraca z Francją jako najważniejszym partnerem bilateralnym, szczególnie w ramach UE;
- NATO jako centralna instytucja bezpieczeństwa transatlantyckiego partnerstwa oraz najważniejsze ramy działania dla wspólnej obrony i globalnych projektów bezpieczeństwa;
- połączenia bilateralne w NATO i UE jako element strategicznego partnerstwa;
- gotowość do stałego członkostwa w Radzie Bezpieczeństwa ONZ i przodowe działania na jego forum⁹.

W Niemczech politykę bezpieczeństwa wewnętrznego kształtuje Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, w ramach którego działają urzędy odpowiedzialne za policję, Urząd Kryminalny oraz Urząd Ochrony Konstytucji, a także stała centrala do zwalczania poważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego. Ministerstwo pracuje w ścisłej kooperacji z landami w ramach tzw. komisji, która jest najważniejszym gremium kształtowania wewnętrznej polityki bezpieczeństwa, minister pełni w niej funkcję doradczą¹⁰. W zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego ministerstwo łączy kompetencje współpracy pomiędzy państwem oraz landami na płaszczyźnie policji kryminalnej, ochrony demokratycznego porządku, ochrony przed zagrożeniami czy w działaniach Federalnej Policji Kryminalnej Niemiec (Bundeskriminalamt, BKA). W związku z wydarzeniami 11 września 2001 roku oraz reformą federalną z 2006 roku państwo otrzymało dalsze rozszerzone uprawnienia: w artykule 73 Konstytucji Niemiec znalazły się kompetencje do zwalczania terroryzmu, o ile przekraczają one zakres landów – przez ten zapis państwo otrzymało nowe obowiązki oraz wpływ na kształtowanie ustawodawstwa w tej dziedzinie¹¹.

Odpowiednie reagowanie na zjawiska zagrażające naszemu bezpieczeństwu pociąga za sobą konieczność nie tylko zmian ustawodawczych, ale także praktycznych, związanych z powoływaniem służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Pierwsze zjawiska, które na gruncie europejskim wymusiły konieczność powołania specjalnie wyszkolonych jednostek i o specjalnych kompetencjach, miały miejsce w latach siedemdziesiątych w Niemczech. Podczas igrzysk olimpijskich w Monachium we wrześniu 1972 roku palestyńska organizacja terrorystyczna Czarny Wrzesień zaatakowała sportowców i ekipę reprezentacji Izraela. Zginął wówczas trener drużyny zapaśników Mosze Weinberg, a izraelscy sportowcy zostali zakładnikami zamachowców. Niemieckie władze nie wydały zgody na udział izraelskich sił bezpieczeństwa w odbiciu zakładników. Nieudana akcja niemieckich policjantów na płycie lotniska w Fürstfeldbruck doprowadziła do tego, że zamachowcy zamordowali wszystkich zakładników. Łączny bilans tych wydarzeń to śmierć dziewięciu zakładników, jednego policjanta i pięciu zamachowców¹². Ten brzemienny

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem, s. 86.

¹¹ S. B. Gareis, *Die Organisation deutscher Sicherheitspolitik. Akteure, Kompetenzen, Verfahren und Perspektiven*, in: S. Böckenförde, S. B. Gareis (red.), *Deutsche Sicherheitspolitik...*, s. 81.

¹² G. Jonas, *Monachium. Zemsta*, Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa 2006, s. 37.

w skutkach atak był bezpośrednim powodem podjęcia decyzji o utworzeniu niemieckich sił specjalnych oraz jednostek o podobnym charakterze we Francji. Polska była kolejnym – po Niemczech oraz Francji – krajem, w którym jeszcze w latach siedemdziesiątych utworzono specjalną jednostkę policji, przeznaczoną do działań kontrterrorystycznych¹³.

Grenzschutzgruppe GSG-9, jednostki specjalne SEK (Spezialeinsatzkommandos) oraz mobilne oddziały MEK (MobilenEinsatzkommandos) utworzono jeszcze w tym samym miesiącu, w którym dokonano zamachu. GSG 9 powstało w wyniku rozporządzenia ówczesnego federalnego ministra spraw wewnętrznych Hansa-Dietricha Genschera, podczas gdy oddziały SEK oraz MEK w efekcie wspólnej konferencji ministra spraw wewnętrznych oraz senatorów¹⁴.

GSG-9 należy do najważniejszych jednostek specjalnych na świecie, które biorą udział w walce z terroryzmem. Jest to jednostka niemieckiej policji federalnej, do 2005 roku funkcjonująca w strukturach Straży Granicznej. Siedziba GSG-9 mieści się w Sankt Augustin pod Bonn. GSG-9 jako komórka organizacyjna policji ma za zadanie zwalczanie terroryzmu, odbijanie zakładników, zabezpieczanie obszaru, eskortowanie oraz neutralizację wyznaczonych celów. Do GSG-9 mogą przystąpić osoby będące już policjantami po dwóch latach nienagannej służby. Egzamin jest dwuetapowy i obejmuje test inteligencji, sprawności fizycznej i predyspozycji psychofizycznych kandydata. Po zdanym egzaminie odbywa się 13-miesięczne szkolenie wstępne, polegające na doskonaleniu umiejętności strzeleckich oraz podnoszeniu sprawności fizycznej. Kolejna faza szkolenia trwa 9 miesięcy i obejmuje szkolenie taktyczne oraz działanie zespołowe. Antyterrorysty GSG-9 wyposażeni są w pistolety maszynowe H&K MP5 w licznych wersjach i konfiguracjach, karabiny H&K PSG1, karabiny szturmowe SIG oraz Glocki. GSG-9 składa się z trzech grup podstawowych oraz podgrup wspomagających:

- grupa do działań na lądzie – przeznaczona do odbijania zakładników, ochrony obiektów i osób, neutralizacji i aresztowań osób szczególnie niebezpiecznych;
- grupa do działań morskich – przeznaczona do odbijania porwanych statków czy zajętych platform wiertniczych;
- grupa do działań w powietrzu – jej celem są ataki z powietrza, spadochroniarstwo, działania z helikopterów.

Grupy wspomagające to grupy szkoleniowe, serwisowe, techniczne.

Największą akcją GSG-9 była operacja Desert Fox w 2008 roku w Egipcie. Antyterrorysty uwolnili wówczas dziewiętnastu przetrzymywanych zakładników – turystów z Niemiec, Włoch, Rumuna i towarzyszących im ośmiu Egipcjan. Osoby te zostały porwane z północnego Egiptu dla okupu i były przetrzymywane na pograniczu Egiptu, Sudanu, Libii i Czadu.

Kolejną grupą wykonującą działania o charakterze antyterrorystycznym jest SEK – Spezialeinsatzkommando. Organizacyjnie jednostki SEK włączone są w Policję prewencyjną (Bereitschaftspolizei), podporządkowaną ministerstwu spraw wewnętrznych, chociaż

¹³ Francja, Niemcy oraz Polska to europejskie kraje, w których najwcześniej powołano policyjne jednostki specjalne, służące do działań antyterrorystycznych lub o podobnym charakterze. Chronologicznie jednak pierwszą jednostką kontrterrorystyczną w Europie był SAS – Special Air Service – powołany jeszcze w latach czterdziestych do działań w Afryce Północnej.

¹⁴ Por. R. Scholzen, *SEK: Spezialeinsatzkommandos der deutschen Polizei*, Verlag Motorbuch Stuttgart 2009.

w dużej części landów w praktyce jednostki te przyłączane są do landowych urzędów kryminalnych, wspólnie z MEK. Siedziby jednostek znajdują się w stolicach danego landu i tak jest np. w Nadrenii Północnej-Westfalii lub Nadrenii-Palatynacie, podczas gdy w Bawarii i Hesji działają dwie jednostki, odpowiedzialne każda za północ oraz południe landu. W niektórych landach do jednostek specjalnych zalicza się także wspomniane jednostki mobilne MEK, jednostki techniczne TEG (Technische Einsatzgruppe) oraz jednostki negocjacyjne (Verhandlungsgruppen). MEK współpracują bardzo ściśle z SEK i specjalizują się w obserwacji oraz uczestniczą w akcjach¹⁵.

Głównym zadaniem Spezialeinsatzkommando jest interwencja oraz ochrona. Jednostka jest wykorzystywana do ścigania sprawców przestępstw podwyższonego ryzyka oraz ochrony życia i zdrowia osoby lub osób, jeśli konieczne jest użycie specjalnie wyszkolonych oraz uzbrojonych jednostek. Zazwyczaj wykorzystuje się je także podczas kryminalnej pracy śledczej lub operacji *ad hoc*, np. oddział z Nadrenii Północnej-Westfalii w 2012 roku był wzywany 884 razy do ujęcia zakładników, porwań, zwalczania zorganizowanej przestępczości oraz osób grożących bronią. Jednostki te wykorzystywane są także do zatrzymań uzbrojonych osób, skłonnych do przemocy, biorą także udział w akcjach „wrażliwych”, w których przestępca znajduje się pod silnym działaniem emocji i nie można skalkulować, jak się zachowa i do czego będzie zdolny. W takich sytuacjach bardzo często dochodzi do zagrożenia życia.

W przeciwieństwie do pozostałych jednostek policyjnych SEK nie obowiązuje ustawa o zamówieniach publicznych, co pozwala zamawiać sprzęt z wolnej ręki i bez zmuszającej procedury przetargowej. Wyposażenie jednostek SEK jest obszerne i różnorodne, może się także wahać w zależności od landu. Oprócz tarcz balistycznych, karabinów szturmowych i wyborowych są to wspomniane pistolet maszynowy H&K MP5 lub MP7, karabin szturmowy H&K G36, karabin wyborowy kal. 50 z mocnym pociskiem do niszczenia np. samochodów oraz strzelby gładkolufowe.

Aby zostać członkiem elitarniej niemieckiej jednostki specjalnej należy ukończyć podstawowe szkolenie, które przechodzą wszyscy policjanci oraz posiadać 2–3 lata doświadczenia. Granica wieku waha się w zależności od landu i wynosi 23–34 lata. Kandydaci muszą przejść bardzo wymagającą procedurę kwalifikacyjną, do jednostki mogą należeć także kobiety, jednak te z kolei uskarżają się na bardzo wysokie wymagania stawiane im podczas egzaminów, w trakcie których zwraca się uwagę na szybkość, siłę, wytrzymałość, brak akrofobii, a przy oddziałach MEK orientację w terenie oraz zdolność spostrzegania i zapamiętywania twarzy. Bardzo istotną cechą jest także odporność na stres, którą ciężko wyćwiczyć (albo się ją ma albo nie), umiejętność pracy w zespole oraz samodzielnego podejmowania decyzji.

Jedynie 20% kandydatów udaje się przejść kwalifikacje. Zdecydowana większość nie zdaje testów fizycznych i testów wiedzy, inni nie przechodzą badań lekarskich. Nowy kandydat jest dołączany do zespołu i przechodzi 6-miesięczny okres integracyjny. Po ukończeniu szkolenia wstępnego funkcjonariusze biorą udział w szkoleniach specjalistycznych, np. na ratownika, snajpera, alpinistę. Jeżeli nie ma bieżących zadań do wykonania, policjanci szkolą się w grupach oraz trenują z innymi jednostkami, np. KSK

¹⁵ Por. P. Schulz, *SEK-ein Insiderbericht*, Bastei Lübbe Verlag, Lübbe 2013.

Bundeswehry¹⁶. Raz w roku funkcjonariusze przechodzą specjalne testy: zdrowotne i fizyczne, natomiast co dwa lata jednostki z niemieckich landów biorą udział w zawodach policyjnych jednostek specjalnych.

Najbardziej obciążone pracą są jednostki w Berlinie, Frankfurtie nad Menem oraz na obszarze Zagłębia Ruhry. SEK w Berlinie oraz Frankfurtie od lat notują ok. 500 wejść rocznie, podczas gdy wspomniana jednostka w Nadrenii Północnej-Westfalii zrealizowała 884 wejść w 2012 roku. W żadnym landzie liczba akcji z użyciem broni przeciwko ludziom nie przekracza 10. Wynagrodzenie funkcjonariuszy jednostek specjalnych SEK składa się z podstawy, jak w przypadku każdego policjanta, oraz dodatku dla funkcjonariuszy jednostek specjalnych, który w zależności od landu wynosi 150-400 euro; dodatek w największej wysokości 400 euro przysługuje członkom GSG-9.

Do najgłośniejszych akcji SEK należą:

- Gladbecker Geiseldrama – dramat, do którego doszło w sierpniu 1988 roku. Dieter Degowski oraz Hans-Jürgen Rösner napadli na Deutsche Bank w miejscowości Gladbeck. Porwali dwóch zakładników, których wymienili potem na dziennikarzy, a następnie przez dwa dni jeździli po środkowych Niemczech oraz Holandii, uprowadzając dwukrotnie autobus z pasażerami. Dramat zakończył się 18 sierpnia podczas akcji SEK na autostradzie w pobliżu Bad Honnef. W wyniku porwania śmierć poniosły trzy osoby: Degowski zastrzelił 15-letniego Włocha, który usiłował osłonić swoją 9-letnią siostrę, podczas pościgu w Holandii został zastrzelony policjant, a podczas ostatecznej akcji policji na autostradzie z broni Rösnera zastrzelona została 18-letnia Silke Bischoff. Po wydarzeniach padły pytania o kwestie koordynacji działań SEK pomiędzy landami (każde wydarzenie o charakterze międzylandowym sprzyja dyskusji na ten temat), ale też o granice dziennikarstwa, ponieważ aktywnymi uczestnikami dwudniowej ucieczki oraz pościgu byli dziennikarze, którzy zakłócali akcję policji z jednej strony, a z drugiej – kreowali porywaczy na bohaterów wartych rozgłosu.
- Strzelanina w Erfurcie w 2002 roku – 26 kwietnia w gimnazjum Gutenberga 19-letni Robert Steinhäuser zastrzelił jedenastu nauczycieli, jedną pracownicę szkoły, sekretarkę, dwóch uczniów i jednego policjanta – wszystko w ciągu 20 minut. Motywem działania miało być wydalenie Steinhäusera ze szkoły z powodu przedstawienia fałszywego zwolnienia lekarskiego. Dramat zakończył się, kiedy Steinhäuser spotkał na szkolnym korytarzu nauczyciela Rainera Heise. Nauczyciel wiedział, co się stało i rzekł do zabójcy: „Teraz możesz mnie zastrzelić”, na co Steinhäuser odpowiedział: „Panie profesorze, już wystarczy”. Nauczyciel zaproponował, aby weszli do klasy, by porozmawiać, i kiedy byli w drzwiach, pchnął Steinhäusera do środka, zamykając za nim drzwi i je barykadując. Chwilę później morderca popełnił samobójstwo. Do podobnych wydarzeń doszło w szkole im. Hansa i Sophie Scholl w Emsdetten w 2006 roku. Wydarzenia miały miejsce 20 listopada, kiedy to 18-letni Sebastian B. wszedł do swojej byłej szkoły, uzbrojony i wyposażony w bomby dymne i zapalające. Ranił co najmniej siedem osób, a dalszych trzydzieści ucierpiało z powodu szoku oraz zatrucia

---

¹⁶ Das Kommando Spezialkräfte – militarna jednostka specjalna niemieckiej armii, utworzona w 1996 roku, do której głównych zadań należy: zwiad, zwalczanie terroryzmu, ratownictwo, ewakuacja i zabezpieczanie, prowadzenie działań wojennych oraz doradztwo militarne. Za wzór dla powstania oraz wyposażenia jednostki służyły takie ugrupowania jak GSG-9 czy SAS.

- gazem. Policjanci jednostki specjalnej, którzy przybyli na miejsce, odkryli ciało Sebastiana B., który popełnił samobójstwo, strzelając sobie w głowę.
- Policjanci MEK z Kiel oraz SEK z Eutin 30 października 2004 roku zatrzymali Christiana Bognera, nazywanego przez wydawnictwa koncernu Springer „królem uciekinierów”. Został schwytyany ok. 9.40 na ulicy w Lubece po tym jak 26 października zabił ogrodnika Engelberta Danielsen, aby przyjąć jego tożsamość. Bogner pięć razy uciekał z więzienia, dwa razy ze szpitala więziennego oraz raz z sali sądowej.
  - 20 kwietnia 2007 roku podczas wejścia w miejscowości Waßmannsdorf w Brandenburgii zranieni zostali dwaj policjanci. Pierwsza próba zatrzymania podejrzanego zakończyła się dziką wymianą ognia. Jeden z dwóch zranionych policjantów dostał kulę, która przeszła na wylot przez jego twarz, natomiast drugi został jedynie draśnięty. Strzelec popełnił samobójstwo.
  - Policjanci SEK uczestniczą także w przeszukaniach oraz zatrzymaniach podejrzanych ze środowiska rockersów. W pewien środy poranek 17 marca 2010 roku członek grupy Hells Angels podczas próby zatrzymania go w Anhausen strzelał przez zamknięte drzwi do funkcjonariuszy i tak nieszczęśliwie trafił policjanta, że ten, pomimo kamizelki kuloodpornej, zmarł. Federalny Trybunał Sprawiedliwości (Bundesgerichtshof, BGH) uniewinnił zamachowca z powodu, jak orzekł, „omyłkowej obrony koniecznej”. W tym samym roku, w grudniu, w Badenii-Wirtembergii odbyło się, jak dotychczas, największe wejście w historii SEK. 900 policjantów z SEK, MEK oraz funkcjonariusze z innych landów przeszukali w sumie 28 obiektów należących do członków grupy Hells Angels, uznanej w Stanach Zjednoczonych za organizację przestępczą ze względu na kryminalną działalność większości jej członków¹⁷.

Polskie jednostki specjalne

Z kolei strategicznymi celami polskiej polityki bezpieczeństwa jest ochrona niepodległości Polski i niepodzielności jej terytorium oraz zapewnienie bezpieczeństwa i nienaruszalności granic państwowych. Kluczowym instrumentem przeznaczonym do realizacji tej polityki są Siły Zbrojne RP. Utrzymują one gotowość do realizacji zadań takich jak: zagwarantowanie obrony państwa i przeciwstawienie się agresji, udział w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej oraz w operacjach reagowania kryzysowego i humanitarnych, wspieranie bezpieczeństwa wewnętrznego i pomocy społeczeństwu. Oprócz Sił Zbrojnych RP w Polsce istnieje wiele organów odpowiedzialnych za porządek publiczny i bezpieczeństwo. Najważniejszym tego typu organem jest Policja. Jest to umundurowana i uzbrojona formacja, służąca społeczeństwu, przeznaczona do ochrony obywateli oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego¹⁸. Do głównych jej zadań należy: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania; ini-

¹⁷ Zob. więcej <http://sek-einsatz.de/spezialeinheiten/sek-das-spezialeinsatzkommando-2/9852>, SEK. Das Spezialeinsatzkommando, 6. November 2013 (dostęp: 16 października 2016).

¹⁸ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji, Dz. U. 1990, nr 30, poz. 179, art. 1.

cjonowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi; wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, nadzór nad specjalistycznymi, uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach¹⁹.

Najważniejszym dokumentem w zakresie bezpieczeństwa narodowego jest *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, zatwierdzona 5 listopada 2014 roku. Strategia w sposób całościowy ujmuje zagadnienia bezpieczeństwa narodowego oraz wskazuje optymalne sposoby wykorzystania na potrzeby bezpieczeństwa wszystkich zasobów pozostających w dyspozycji państwa w sferze obronnej, ochronnej, społecznej i gospodarczej. System bezpieczeństwa narodowego obejmuje siły, środki i zasoby, przeznaczone przez państwo do realizacji zadań w tym obszarze. Składa się on z podsystemu kierowania (organy władzy publicznej – Parlament, Prezydent i Rada Ministrów), podsystemów operacyjnych (są to dwa podsystemy: podsystem obronny – głównie Siły Zbrojne RP oraz system ochronny, obejmujący: wymiar sprawiedliwości, służby specjalne, państwowe służby, straże i inspekcje wyspecjalizowane w ochronie porządku publicznego, służby ratownictwa i ochrony ludności, elementy zarządzania kryzysowego, Straż Graniczną (SG), Służbę Celną, podmioty sektora prywatnego i organizacje pozarządowe) oraz podsystemów wsparcia: gospodarczego (Ministerstwo Gospodarki) oraz społecznego (organy i instytucje odpowiedzialne za szeroko rozumianą jakość życia obywateli, w tym edukację w zakresie bezpieczeństwa)²⁰.

Do polskich jednostek wykonujących zadania o charakterze specjalnym należy GROM. Jednostka Wojskowa 2305 powstała w 1990 roku w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji i była organizacją podobną do Wydziału Antyterrorystycznego Komendy Stołecznej Policji. Jednostkę powołano w celu ochrony transportu Żydów z ZSRR do Izraela tranzytem przez Polskę w latach 1990–1992. Po wykonaniu zadania ówczesny minister spraw wewnętrznych Antoni Macierewicz postanowił nie rozwiązywać jednostki, ale nadać jej nowy kształt. Tak narodził się GROM. Jednostka ma za zadanie wykonywanie zadań o następującym charakterze: operacje reagowania kryzysowego (bezpieczne ewakuowanie obywateli polskich z rejonów objętych walkami, odbijanie zakładników poza granicami kraju, działania antyterrorystyczne, w odpowiedzi na zamach, ewakuacja personelu z ambasad), bojowe akcje ratowniczo-poszukiwawcze, rozpoznawcze specjalne (zdobywanie informacji na terenie przeciwnika), akcje bezpośrednie (także sabotaż, akcje dywersyjne, przygotowywanie zasadzek), niszczenie lub zdobywanie wskazanych obiektów. Siedziba jednostki znajduje się w Warszawie. W 1999 roku umową między MSWiA i MON dokonano przeniesienia podległości decyzyjnej GROM. Decyzja ta była podyktowana koniecznością dostosowania prawa polskiego do wymogów Unii Europejskiej – jednostki wojskowe mogło posiadać tylko Ministerstwo Obrony. Od tej pory GROM jest częścią składową Sił Zbrojnych RP. Jednostka prowadziła działania bojowe na Haiti w 1994 roku, na Bałkanach w latach dziewięćdziesiątych, w Kuwejcie w la-

---

¹⁹ Ibidem, art. 2.

²⁰ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014, s. 13, <https://www.bbn.gov.pl/ftp/SBNRP.pdf>

tach 2002–2003, w Iraku w latach 2003–2004 oraz w Afganistanie w latach 2002–2004 i w 2007 roku.

Polska jednostka policyjna, wykonująca zadania o charakterze specjalnym, powstała 28 lutego 1976 roku. Był to Wydział Zabezpieczenia Stołecznego Urzędu Spraw Wewnętrznych, działający w strukturach Komendy Stołecznej MO. 1 marca 1978 roku decyzją Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej powstały Plutony Specjalne Zmotoryzowanych Odwodów Milicji Obywatelskiej²¹. Początkowo utworzono siedem pododdziałów, które stacjonowały w Szczecinie, Gdańsku, Poznaniu, Łodzi, Wrocławiu, Katowicach i Krakowie. Liczyły one po 25 osób i były podporządkowane dowódcom jednostek ZOMO. W 1988 roku wszystkie plutony zostały przemianowane na kompanie specjalne, a dwa lata później wraz z przekształceniem ZOMO w Oddziały Prewencji Policji, stały się Kompaniami Antyterrorystycznymi²².

W latach dziewięćdziesiątych zaistniała konieczność utworzenia nowych jednostek, które byłyby wyszkolone na bardzo wysokim poziomie i mogły szybko reagować na nowe zagrożenia. Celem było utworzenie centralnej jednostki antyterrorystycznej oraz podległych jej jednostek regionalnych, co miało wpłynąć na skuteczność decyzyjną, ponieważ dodatkowe ogniwo pośredniczące mogło w znaczny sposób osłabiać skuteczne dowodzenie. Wobec tego musiała powstać i powstała jednostka na prawach biura Komendy Głównej Policji (KGP) – Biura Operacji Antyterrorystycznych (BOA) – o odpowiedniej samodzielności finansowej, pozwalającej na zakup uzbrojenia, specjalistycznego wyposażenia oraz mająca możliwość nawiązywania kontaktów i szkolenia z jednostkami o podobnym charakterze, działającymi w innych państwach – jest to warunek *sine qua non* powstania i funkcjonowania tego typu jednostek, których działalność przekracza czasem granice państw, tak jak terroryzm już dawno je przekroczył. Jednostka ta miała być przeznaczona do następujących zadań:

- prowadzenia akcji i operacji bojowych związanych z sytuacjami pojmania zakładników, zarówno w budynkach, jak i wszelkich środkach transportu;
- prowadzenie akcji i operacji bojowych w sytuacjach zabarykadowania się terrorystów bądź uzbrojonych przestępców, zarówno w budynkach, jak i w środkach transportu;
- zatrzymywania niebezpiecznych przestępców, w szczególności członków zorganizowanych grup przestępczych;
- wspierania Biura Ochrony Rządu (BOR) w sytuacjach tzw. grupy wsparcia taktycznego w sytuacjach wizyt najwyższych przedstawicieli państwowych innych krajów²³.

Obecnie, obok BOA KGP, działającego na terenie całego kraju, funkcjonuje 17 pododdziałów specjalnych. Są to Samodzielne Pododdziały Antyterrorystyczne Policji Komendy Wojewódzkiej Policji w Gdańsku, Białymstoku, Wrocławiu, Łodzi, Szczecinie,

²¹ *Samodzielne Pododdziały Antyterrorystyczne Policji*, <http://www.special-ops.pl/leksykon/id269,samodzielne-pododdzialy-antyterrorystyczne-policji> (dostęp: 22 listopada 2016).

²² W 2010 roku zostały one wydzielone ze struktur OP i podporządkowane bezpośrednio komendantom wojewódzkim jako Samodzielne Pododdziały Antyterrorystyczne Policji (SPAP). W tych województwach, w których nie było oddziałów SPAP, utworzono w 2003 roku Sekcje Antyterrorystyczne, miały one mniejsze stany etatowe i nie były jednostkami samodzielnymi.

²³ J. Jałoszyński, *Policyjne siły specjalne w Polsce – rys historyczny*, w: J. Jałoszyński, W. Zubrzycki, A. Babiński, *Policyjne siły specjalne w Polsce*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2015, s. 70.

Poznaniu, Krakowie, Katowicach i Rzeszowie oraz Sekcje Antyterrorystyczne Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie, Olsztynie, Bydgoszczy, Kielcach, Opolu, Gorzowie Wielkopolskim oraz Radomiu. Oprócz tych jednostek w Komendzie Stołecznej Policji funkcjonuje komórka sił specjalnych – Wydział Realizacyjny, powstały 1 stycznia 2005 roku (współpracuje z jednostkami podległymi KSP, BOR, SG, Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW), Żandarmerią Wojskową, Strażą Pożarną), a w Centralnym Biurze Śledczym (CBŚP) komórka realizacyjna przeznaczona do tzw. twardych realizacji²⁴.

Do służby w BOA mogą przystąpić funkcjonariusze policji lub innych służb, podległych ministrowi spraw wewnętrznych, a także funkcjonariusze ABW, Agencji Wywiadu (AW), Służby Wywiadu Wojskowego (SWW), Służby Kontrwywiadu Wojskowego (SKW), Centralnego Biura Antykorupcyjnego (CBA), Państwowej Straży Pożarnej (PSP), posiadający co najmniej 2-letni okres służby. Preferowany wiek kandydata to nie więcej niż 30 lat. Kandydaci powinni odznaczać się wysoką sprawnością fizyczną, bardzo dobrym stanem zdrowia, wysoką odpornością na sytuacje stresowe, umiejętnością pracy w zespole, umiejętnością szybkiej adaptacji do nowych warunków. Postępowanie kwalifikacyjne do służby w BOA obejmuje testy sprawności psychofizycznej, ustalenie przez komisję lekarską zdolności fizycznej i psychicznej kandydata do służby w pododdziale antyterrorystycznym oraz ukończenie z wynikiem pozytywnym przez kandydata kursu uzupełniającego w zakresie podstaw działań antyterrorystycznych. Próby sprawnościowe obejmują strzelanie, tor przeszkód, bieg, pływanie, wejście po linie, wyciskanie sztangi, pompki na poręczach, podciąganie i tor wysokościowy.

Warto dodać, że tego typu jednostki przyciągają osoby o ponadprzeciętnej sprawności fizycznej, ogromnym morale oraz odporności psychofizycznej. W żadnych innych jednostkach policji nie ma takich wymagań, jakie stawiane są funkcjonariuszom jednostek antyterrorystycznych oraz realizacyjnych. Do służby w pionie bojowym przechodzi jedynie 1/10 starających się i przystępujących do egzaminów wstępnych oraz badań lekarskich²⁵. Służba w takich jednostkach jest wyzwaniem nie tylko dla funkcjonariusza, ale także dla jego rodziny. Nieszablonowe zadania, odbiegające zdecydowanie od zadań innych komórek policyjnych, oryginalność szkolenia powodują niezrozumienie specyfiki pracy oraz wykonywanych zadań przez społeczeństwo, a czasami nawet przez inne jednostki policyjne. Jednostki antyterrorystyczne oraz realizacyjne, o których mowa w niniejszym artykule, szkolą się w warunkach jak najbardziej zbliżonych do warunków, w jakich działają, w autobusach, budynkach, na lotniskach, w metrach itp. Korzystają przy tym z ostrej amunicji oraz materiałów wybuchowych – jest to zdecydowanie szkolenie nieszablonowe, obejmujące trening taktyczny, fizyczny i wydolnościowy. Wśród wyposażenia policjantów znajdują się: broń osobista Glock 17, pistolety maszynowe H&K MP5, karabinki automatyczne HK 416, HK 417, karabinki G36 (w różnych wersjach), a także karabiny wyborowe Sako.

Funkcjonariusze polskich jednostek specjalnych dokonują rocznie setek zatrzymań. W listopadzie 2010 roku (21–26) policjanci CBŚ KGP, współpracując z policjantami

²⁴ J. Boyer, *Przeciwdziałanie nowoczesnemu terroryzmowi*, materiał tłumaczony w MSW, Warszawa (brak daty tłumaczenia), maszynopis, w: J. Jałoszyński, W. Zubrzycki, A. Babiński, *Policyjne siły specjalne...*, s. 74.

²⁵ J. Jałoszyński, *Policyjne siły specjalne w Polsce...*, s. 69.

Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu oraz BOA KGP, zatrzymali na Mazowszu 18 członków zorganizowanej grupy przestępczej o charakterze zbrojnym, podejrzewanych o zabójstwa, handel ludźmi, napady z użyciem niebezpiecznych narzędzi, handel narkotykami i czerpanie korzyści z prostytucji. Wśród zatrzymanych było 17 mężczyzn i jedna kobieta, w tym lider grupy o pseudonimie „Twardy”, który w kwietniu 2010 roku wyszedł na wolność – odsiadywał wyrok 15 lat pozbawienia wolności za udział w napadzie na jednostkę wojskową na warszawskim Bemowie. Wszystkim zatrzymanym postawiono zarzuty kierowania i działania w zorganizowanej grupie przestępczej o charakterze zbrojnym. W sumie w sprawie podejrzanych było 29 osób, którym postawiono 78 zarzutów²⁶.

Funkcjonariusze BOA pełnią także rolę wspomagającą przy zatrzymaniach realizowanych przez policjantów z Centralnego Biura Śledczego (CBS). Podczas zatrzymania osób zamieszanych w handel narkotykami w październiku 2010 roku, funkcjonariusze BOA zatrzymali Patryka K. z Bydgoszczy, ps. Tyson, podejrzanego o obrót handlowy 11 kg amfetaminy oraz 10 kg marihuany oraz nielegalne posiadanie broni. Miał on bogatą przeszłość kryminalną, był notowany za rozbój z użyciem tasaka oraz napaść na policjanta. Akcja CBS była prowadzona równocześnie w kilku miastach: Poznaniu, Bydgoszczy, Wrześni i Złotnikach Kujawskich, a zatrzymania te realizowane były w ramach likwidacji kanału przemytniczego z Holandii²⁷.

24 kwietnia 1996 roku w Warszawie na skutek wybuchu ładunku fugasowego, podłożonego przez nieznaną sprawców, śmiertelnie ranny został st. asp. Piotr Molak. Na stacji benzynowej przy ul. Ostrobramskiej znaleziono podejrzany worek. Już pierwsze prześwietlenie wykazało, że może to być bomba. Gdy funkcjonariusz podchodził do ładunku, ten eksplodował. Po zamachu do redakcji „Życia Warszawy” oraz „Rzeczpospolitej” dotarły listy z manifestem organizacji terrorystycznej GN95. Terrorysty jednak nie zostali odnalezieni ani przez Policję, ani przez inne służby. Jeden ze świadków koronnych Piotr W. twierdził wówczas, że to nie grupa terrorystyczna, ale gang pruszkowski, który chciał wprowadzić do obrotu lewe paliwo pochodzące z Rosji²⁸. Po śmierci policjanta zdecydowano się na zakup nowoczesnych robotów pirotechnicznych, które dzisiaj są w wyposażeniu każdego pododdziału antyterrorystycznego.

Kolejnym, acz niechlubnym przykładem, jest także akcja w Magdalence. Tak jak zamach 11 września 2001 roku zmienił oblicze polityki wobec terroryzmu i sposobów postrzegania jej, tak akcja w Magdalence na zawsze zmieniła oblicze polskiej policji. Policjanci antyterrorysty i funkcjonariusze wydziału do walki z terrorem starali się zatrzymać dwóch bandytów – Igora Pikusa oraz Roberta Cieślaka, podejrzanych o zabójstwo sierż. Mirosława Żaka, naczelnika piaseczyńskiej sekcji kryminalnej. Członkowie tzw. grupy Mutantów ukrywali się w jednym z domów w Magdalence. 5 marca 2003 roku zapadła decyzja o zatrzymaniu obydwu przestępców. Akcja miała odbyć się w nocy, jednak warunki nie były sprzyjające. Do domu bezpośrednio przylegał las, co teoretycznie mogło sprzyjać policjantom, ale ogrodzenie domu było bardzo niskie i była to zwykła siatka,

²⁶ *Grupa Twardego rozbita*, data publikacji 28 listopada 2010, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/60324,dok.html> (dostęp: 4 października 2016).

²⁷ *Zatrzymano kolejnych narkotykowych handlarzy*, data publikacji 25 października 2010, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/59176,dok.html> (dostęp: 4 października 2016).

²⁸ *To nie Pruszków uderzył w Shell*, „Życie Warszawy”, 15 listopada 2005, <http://zw.com.pl/artukul/125745.html?print=tak> (dostęp: 30 stycznia 2017).

więc bandyci ukryci w domu mogli dokładnie obserwować, co się dzieje w najbliższej okolicy. Ponadto mieszkające w sąsiedztwie domu psy reagowały szczekaniem na najmniejszy ruch czy szmer. Bandyci byli przygotowani na przyjazd policji. Samochody podjechały pod dom o godzinie 0.43. W kwietniku i w pobliżu domu poukrywano bomby domowej roboty, co uniemożliwiło policjantom szturm budynku, ponadto bandyci odpowiedzieli ogniem z wnętrza domu. Dwóch policjantów zostało ciężko rannych, ale ze względu na trwającą wymianę ognia nie mogła do nich dotrzeć karetka. Niektórym policjantom skończyła się amunicja. Na miejsce dotarły posiłki z Piaseczna, policjanci uzbrojeni w kałasznikowy, z zapasem amunicji, zjawili się snajperzy, wóz opancerzony BTR. Wówczas jednak wewnątrz domu ok. 3.00 nad ranem doszło do potężnej eksplozji. Dwaj bandyci prawdopodobnie wysadzili się w powietrze, funkcjonariusze po wejściu do domu odkryli dwa zwęglone ciała. Na poddaszu znaleziono cały arsenał broni: 28 jednostek, w tym karabiny kałasznikow, pistolety maszynowe uzi i skorpion, wojskowy sztucer oraz zapas amunicji, który pozwoliłyby bandytom jeszcze długo prowadzić wymianę ognia. W wyniku tej akcji śmierć poniosło dwóch policjantów, a 18 zostało rannych. Winą za niepowodzenie akcji obarczono Grażynę Biskupską, szefową wydziału do walki z terrorem, jej zastępcę Jana P. oraz Jakuba Jałoszyńskiego. Zostali oskarżeni przez prokuraturę o niedopełnienie obowiązków i narażenie zdrowia i życia funkcjonariuszy na niebezpieczeństwo. Trzykrotnie sąd starał się dopatrzeć winy tej trójki, jednak jak dotąd nie dopatrzył się znamion przestępstwa w ich działaniach. Po tej tragedii policjanci zostali wyposażeni w nową broń, kamizelki kuloodporne, hełmy i opancerzone samochody. Noc z 5 na 6 marca zwana jest przez polskich policjantów „czarną nocą”²⁹.

Obecnie w wyposażeniu jednostek specjalnych policji polskiej oraz niemieckiej znajduje się amerykańska superbroń: taser. Wprowadzenie tasera do wyposażenia jednostek specjalnych pozwoliło uniknąć eskalacji przemocy w czasie trwania akcji i zabezpieczyć życie podejrzanych. Taser jest bronią bardzo bolesną, ale w większości przypadków jego działanie nie powoduje groźnych dla zdrowia konsekwencji. Krytycy broni impulsów elektrycznych, jak organizacje praw człowieka Amnesty International, zarzucają twórcom broni oraz jednostkom ją stosującym, że może ona powodować śmierć podejrzanych, jednak badania nad użyciem tasera w ponad 1000 przypadkach potwierdzają, że jest to bezpodstawny zarzut i że nie ma żadnego punktu styczności i związku przyczynowego stosowania tasera z przypadkami spowodowania przez niego śmierci³⁰.

Podsumowanie

Reasumując, siły specjalne w Polsce oraz Niemczech, wykonujące działania o charakterze kontrterrorystycznym, mają następujące cechy wspólne:

- strukturę organizacyjną, która jest stworzona według szczególnego schematu – jest pion bojowy oraz pion wsparcia;
- proces doboru – selekcja kandydatów do pionu bojowego;

---

²⁹ *Wspomnienie Magdalenki, czyli czarna noc polskiej Policji*, „Magazyn Śledczy” 2010, nr 4, ISSN: 1234-9992, s. 7–11.

³⁰ S. Schubert, *Inside Polizei, Die unbekannte Seite des Polizeialltags*, riva, München 2016, s. 17.

– specjalistyczne wyposażenie oraz uzbrojenie³¹.

Do ich codziennej pracy należy zatrzymywanie uzbrojonych przestępców, porywaczy, szaleńców, członków mafii, uzbrojonych gangsterów oraz odbijanie zakładników. Policyjne jednostki specjalne są pewnym *ultima ratio* funkcjonowania i egzystencji zdolnego do obrony państwa. Porwania zakładników oraz coraz częstsze akty przemocy dokonywane przez szaleńców pokazują, że policjanci jednostek specjalnych muszą być przygotowani na to, aby zareagować w każdej niespodziewanej sytuacji oraz taką sytuację potrafić zakończyć³². Dobrze przygotowanie funkcjonariuszy musi iść w parze z osiągnięciami techniki oraz odpowiednim wyposażeniem, ponieważ każde niedopatrzenie może wiązać się z sytuacją zagrożenia życia i nieść poważne konsekwencje.

Specyfika zadań jednostek antyterrorystycznych polega na zastosowaniu ich potencjału oraz możliwości w określonej sytuacji krytycznej jako siły ostatecznej, ale i jedynej, która z daną sytuacją będzie mogła sobie w 100% poradzić. Jednostki specjalne zajmują się zatrzymywaniem osób szczególnie niebezpiecznych, uczestniczą w zabezpieczaniu rozpraw sądowych, wykonują zadania charakterystyczne dla służb konwojowych. Jednakże policjanci służący w polskich oddziałach podkreślają, że ciągła reorganizacja ich struktur, ciągle zmiany prawno-organizacyjne oraz kadrowe nie służą dobrze jednostkom specjalnym. Wprowadzają niepotrzebny chaos, burzą stabilność funkcjonowania, tym samym wpływając na poziom i skuteczność realizowanych zadań, morale zespołu i atmosferę pracy³³.

Ze względu na fakt, że Unia Europejska coraz trudniej radzi sobie z różnymi problemami, należy liczyć się z tym, że przyszłość będzie obfitować w nowe zjawiska i nowe zagrożenia dla bezpieczeństwa. Istnienie więc służb i jednostek specjalnie przeszkolonych, nieszablonowych i zaskakujących świat przestępczy w swym działaniu może podnieść poziom bezpieczeństwa nie tylko jednostek, ale całego społeczeństwa. Należy więc skupić się na szkoleniu jednostek, wychodzić naprzeciw nowym, zagrażającym bezpieczeństwu sytuacjom i uczyć się aktywnie je zwalczać. Powinno się natomiast unikać ciągłych zmian organizacyjnych w Policji, ponieważ jeżeli funkcjonariusz służący w jednostce specjalnej nie ma poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji, to jak ma je zagwarantować całemu społeczeństwu?

Bezpieczeństwo w XXI wieku stało się priorytetem nie tylko militarnym, ale też najważniejszą kwestią w każdej dziedzinie życia społecznego. Bezpieczeństwo bowiem jest jak tlen – łatwo je traktować jako coś oczywistego do czasu, gdy zaczyna go brakować, a wówczas nie można już myśleć o niczym innym. W przyszłości tylko te państwa będą działać efektywnie, które nauczą się działać wspólnie z innymi aktorami międzynarodowymi i ponadnarodowymi – będą częścią sieci finansowej, prawnej, sieci pomysłów, idei. Tak samo jest ze służbami specjalnymi, porządkowymi i jednostkami o charakterze antyterrorystycznym. Tylko wtedy nauczą się działać sprawnie, jeżeli będą korzystać ze swych doświadczeń, wymieniać się nimi i działać wspólnie. Dlatego policyjne jednostki specjalne powinny cyklicznie odbywać ćwiczenia z jednostkami krajów sąsiadujących

³¹ J. Boyer, *Przeciwdziałanie nowoczesnemu terroryzmowi...*, s. 62.

³² S. Schubert, *Inside Polizei...*, s. 12.

³³ Por. W. Zubrzycki, *Policyjny system fizycznego zwalczania terroru*, w: J. Jałoszyński, W. Zubrzycki, A. Babiński, *Policyjne siły specjalne w Polsce...*, s. 154–156.

oraz na płaszczyźnie europejskiej – i z niektórymi takie ćwiczenia są organizowane. Polskie jednostki mogą uczyć się od Niemców, ponieważ u naszych sąsiadów dokonuje się realnie więcej zatrzymań w ciągu roku niż w Polsce, ponadto jednostki niemieckie miały do czynienia z takimi sytuacjami, przed którymi dopiero stanie polska policja. Powinniśmy nauczyć się, że sprawy naszego bezpieczeństwa także powinny przekraczać granice. Należy dążyć do osiągnięcia takiego poziomu stabilizacji, abyśmy mogli powiedzieć: „Śpiemy spokojnie, bo bezwzględni ludzie są cały czas w gotowości, by przemocą powstrzymać tych, którzy chcieliby nas skrzywdzić” (George Orwell).

Abstract

Polish and German Police Special Units: a Contribution to Comparative Analysis

In Poland and Germany, security, as part of the topics of politics and science, is gaining more and more attention in society due to terrorist attacks which can be expected anywhere and at any time. So far nobody has found a remedy to terrorism, which is a plague for present-day societies. Yet we are still waiting for it. States are trying to increase internal security and this is a priority for special police units in both Poland and Germany.

Special forces fulfilling counter-terrorism duties have the following common features: an organisational structure (created according to a special pattern: there is a combat section and a support section), a selection process (a selection of candidates to the combat section), as well as specialist equipment and weapons. Among German units is GSG9 – one of the most important anti-terrorist groups in the world. Similar duties are fulfilled by SEK (Spezialeinsatzkommando) units. GROM is the main anti-terrorist unit in Poland, and police units include the Office for Anti-Terrorism Operations (BOA KGP), the Autonomous Anti-Terrorism Policy Unit (SPAP) and the executive units of CBŚP, destined for so-called hard actions.

Their daily work involves finding and arresting armed criminals, kidnappers, mafia members, armed gangsters and freeing hostages. Special police units are, to some extent, the ultima ratio of a state which is able to defend itself. In the political and legal system, violence is subject to legal rules, enforced and sanctioned. It should serve to hold physical security and order and also raise the consciousness of societies.

Keywords: BOA, SEK, GSG9, GROM, special units, security.